

Karolina Alveryd
Utredare
Juridiska fakultetskansliet

Regeringskansliet
(Justitiedepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Vissa polisfrågor – säkerhet vid polisförhör samt kränkingsersättning (SOU 2018:75)

Sammanfattning

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har ombetts yttra sig över rubricerade utredning, som är Blåljusutredningens slutbetänkande. Utredningen innehåller två huvudsakliga förslag.

1: Det ska ges ökade möjligheter till kroppsvisitation av förhörspersoner i samband med förhör i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens lokaler.

Juridiska fakultetsnämnden instämmer med utredningens slutsatser och tillstyrker förslaget.

2: En myndighet ska ges i uppgift att ta fram ett underlag som belyser polisanställdas utsatthet för brott i tjänsten och hur sådana brott påverkar dem.

Juridiska fakultetsnämnden instämmer med utredningens bedömning om behovet av att se över rätten till kränkingsersättning för poliser och andra s.k. ”särskilda yrkesgrupper”, men ifrågasätter behovet av att ta fram ett underlag av detta slag.

Närmare om förslag 1: Ökade möjligheter till kroppsvisitation

Blåljusutredningen fick ett brett uppdrag att utreda reformbehov med anledning av angrepp på poliser, ambulansförare och brandskårsanställda. I ett tidigare delbetänkande föreslogs förändringar i det straffrättsliga skyddet. I slutbetänkandet kompletteras de tidigare förslagen med en föreslagen ändring av polislagen som ger ökad möjlighet till kroppsvisitation i samband med förhör.

Kroppsvisitation innebär ett intrång i den personliga integriteten. Det finns en skyddsregel för integritetsintrång genom kroppsvisitation i 2 kap. 6 § RF som viker för lag (2 kap. 20 § RF). Det finns av uppenbara skäl anledning att förhålla sig skeptisk till varje utvidgning

av möjligheten till användning av tvångsmedel, såsom kroppsvisitation. Utredningens förslag är i denna del balanserat och kan inte betraktas som särskilt långtgående i jämförelse med hur kroppsvisitation tillåts i andra sammanhang. Mot bakgrund av den problemformulering som utredningen utgått från (se f.f.a. avsnitt 3.3.1.) är förslaget i denna del motiverat och tillstyrks.

Närmare om förslag 2: Underlag för bedömning av kränkningar av polisanställda

En av senare års mest omdiskuterade rättspolitiska frågor har varit rätten till ersättning för poliser (och i vissa fall även andra yrkesgrupper, som ordningsvakter) för kränkningar som de utsätts för i tjänsten. Poliser särbehandlas negativt av rättsordningen i detta avseende. Det finns, som framförts tidigare i debatten, starka skäl som talar för att denna negativa särbehandling (se f.f.a. Mårten Schultz, Kränkningersättning och ”särskilda yrkesgrupper”, SvJT 2013 s. 314 ff. som utredningen instämmer med, se betänkandet, s. 155). Utredningen landar härvid i slutsatsen att det nuvarande rättsläget när det gäller polismäns och andra särskilt utsatta yrkesgrupper rätt till ersättning för kränkning genom brott i tjänsten bör ses över. Detta får förstås som att utredningen försiktigt ställer sig bakom tanken om att begränsa den negativa särbehandlingen av poliser (och andra yrkesgrupper) i kränkningshänseende. Fakultetsnämnden delar utredningens uppfattning i denna del. Däremot finns det anledning att ställa ifråga utredningens förslag om hur arbetet kan drivas vidare.

Det är i och för sig, som utredningen påvisar, inte okomplicerat att genom lag öka möjligheterna för likabehandling av poliser utan svåröverskådliga störningar av de skadeståndsrättsliga och brottsskadeersättningsrättsliga regelsystemen. Utredningen föreslår därefter att en myndighet ska få i uppgift att ta fram ett underlag, bl.a. för bedömning av hur poliser faktiskt påverkas av brott de utsätts för i tjänsten.

Enligt fakultetsnämnden framstår farhågorna med att genom en reform av skadeståndslagen komma till rätta med den negativa särbehandlingen av poliser (och andra yrkesgrupper) som överdrivna. Det kan vidare ifrågasättas om det finns något behov av några mer omfattande empiriska undersökningar av hur poliser faktiskt upplever att drabbas av brott i tjänsten. Huruvida poliserna rätt till kränkningersättning ska stärkas i detta avseende är en normativ (rättspolitisk), och inte en empirisk, sak (vilket även betänkandet framhåller, s. 149).

Det finns starka rättspolitiska skäl som talar för en ändring av rättsläget av det slag som utredningen föreslår. Bland de skäl som betänkandet härvid tar upp finns det anledning att ytterligare betona likabehandlingsperspektivet. Det finns ett egenvärde i att sträva efter likabehandling av brottsoffer, även när dessa skadas vid tjänsteutövning. En lämplig uppföljning på betänkandet vore därför att Justitiedepartementet ser över möjligheterna till förändring av skadeståndslagen.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av professor Mårten Schultz. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd